

ÇERÇEVELEME KURAMI BAĞLAMINDA TÜRKİYE’NİN SURIYELİ GÖÇMENLERE AVRUPA SINIRLARINI AÇMASININ GAZETELERE YANSIMASI: SABAH VE CUMHURİYET GAZETESİ ÖRNEKLERİ

Tugay SARIKAYA
İstinye Üniversitesi
tugaysarikaya@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-1091-4167>

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, farklı ideolojik arka plandan gelen gazetelerin göçmenlerle ilgili haberleri nasıl çerçevelediğini ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında, 28 Şubat günü İdlib’te yaşanan olayların ardından Türkiye’nin artık Suriyeli göçmenleri zorla tutmayacağını belirtmesinin ardından yaşanan göçmen hareketlerinin gazetelere nasıl yansıdığı incelenmiştir. 29 Şubat ile 10 Mart arası Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinin yaptığı toplamda 47 haber Van Dijk’in eleştirel söylem analizi yöntemiyle çerçeveleme kuramı bakış açısıyla ele alınmıştır. Temel olarak “İdeolojik farklılıklara sahip gazeteler aynı olayı farklı şekilde çerçevelemekte ve izleyicisine aktarmaktadır” hipotezinden yola çıkılarak “Türkiye’nin Avrupa sınırlarını Suriyeli göçmenlere açması gazetelere nasıl yansımıştır?” sorusuna çerçeveleme kuramı ekseninde cevap aranmıştır. Elde edilen bulgulara göre, iki gazetenin farklı çerçeveleme yaptıkları tespit edilmesine rağmen, olayın “masum mağdurlarının” Suriyeli göçmenler olduğunu konusunda yaklaşım benzerliği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Söylem Analizi, Göçmen, Göç, Çerçeveleme, Cumhuriyet, Sabah

THE REFLECTIONS OF TURKEY'S OPENING OF ITS EUROPEAN BORDERS TO SYRIAN IMMIGRANTS IN THE TURKISH NEWSPAPERS WITHIN THE CONTEXT OF FRAMING THEORY: THE CASE STUDIES OF SABAH AND CUMHURİYET NEWSPAPERS

ABSTRACT

The study aims to examine how newspapers have different ideological backgrounds frame news about Syrian migrants. After the Idlib Incident in 2020, 28 February, the Turkish Government declared that Turkey will no longer keep Syrian migrants by force. In the scope of that, this study analyzes how Syrian migrants' movement to the West reflected in different newspapers. A total of 47 news articles from Cumhuriyet and Sabah newspapers between 29 February and 10 March were detected and Van Dijk's critical discourse analysis conducted with a perspective of framing theory. The hypothesis of this study is; newspapers have different ideological backgrounds frame Syrian migrants' movement to Europe contradictorily. Accordingly, I will seek to answer that the opening of European borders to Syrian migrants in Turkey is framed by Cumhuriyet and Sabah? According to the findings, although the two newspapers were found to have different framing, a similar approach was noticed that the “innocent victims” of the event were Syrian migrants for both sides.

Keywords: Discourse Analysis, Migrant, Migration, Framing, Cumhuriyet, Sabah

GİRİŞ

Son yılların en büyük problemlerinden biri olan düzensiz göç, birçok ülkede ve uluslararası düzeyde krize sebep olmaktadır. Savaşlar, iç savaşlar, ekonomik ve politik krizler gibi birçok sebepten ötürü günümüzde binlerce insan zorunlu olarak bir ülkeden başka bir ülkeye göç etmek durumunda kalmaktadır. Bu durum birçok problemin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Göç eden insanların barınma sorunları, sağlık sorunları ya da göç ettikleri ülkede yaratacakları mali yük birçok yönden tartışılmaktadır. Bu ve benzeri tartışmaların yanında, göçü alan ülkenin medyasının göçmenler hakkında aldığı pozisyon ve haber yapma şekli göçmenlerin toplum içindeki algısını yönlendirme konusunda önemli kabul edilmektedir. Medya çalışanlarının ürettikleri haberlerde haber etik kurallarına uymalarının yanında göçmenlerin medya kullanım pratikleri de oldukça önem kazanmaktadır. Ülkemizdeki üretilen göç haberlerinde yukarıda ifade edilen yaklaşımlar bağlamında temel eksiklikler mevcuttur.

Ülkemizde göçmenlerle ilgili medyada yapılan en büyük hatalardan birisi “mülteci” kavramının kullanımda yatmaktadır. Türkiye’de “mülteci” kavramı hukuki olarak 1968 yılında belirlenen ek protokolde BM Sözleşmesi’nde ortaya konulmuştur. Protokole göre, Avrupa dışından gelenlere Türkiye’de mülteci statüsü verilmemektedir (Uçak, 2017: 243). Avrupa dışından ülkemize göç edenler için “geçici koruma” statüsü verilmektedir. Bu noktada, medyanın mülteci ile geçici koruma ayırımını iyi ortaya koyması, bununla birlikte Türkiye’de bulunan Suriyeli göçmenlerin geçici koruma kanunu kapsamında ülkemizde buldukları ve yaşamsal ihtiyaçlarının geçici olarak sağlandığının okuyucuya ya da izleyiciye iyi anlatılması gerekmektedir. Haber aktarımlarında tarafsız, yalın ve halkı kin ve nefrete yönlendirmeyecek bir dil kullanmak oldukça önemlidir. Bu yaklaşımla, yazılı ve görsel basının Suriyeli göçmenleri sunumu halkın tepkilerini yönlendirmede etkili olabilmektedir. Türkiye’de özellikle basında yaşanan mülteci - geçici koruma statüsü ayırımının yanlışlığından doğan karmaşayı da ortadan kaldırmak adına bu çalışmada bir üst kavram olarak göçmen kavramı kullanılmaktadır.

Mülteciler Derneği’nin verilerine göre, ülkemizde 3.587.266 Suriyeli bulunmaktadır (“Türkiye’deki Suriyeli Sayısı Şubat”, 2020). Bu rakam kayıt altına alınabilen Suriyelileri kapsamaktadır. Avrupa’da ise Suriyeli göçmen sayısı Türkiye’ye oranla göre oldukça azdır. Son rakamlara göre, İsveç’te 109 bin, Avusturya’da 49.200, Fransa’da 15.200 ve Norveç’te 13.900 Suriyeli göçmen yaşamaktadır (“Suriyeliler 6 kıtada 127 ülkeye dağıldı”, 2019). Türkiye’deki Suriyeli göçmen sayısının tüm Avrupa’daki Suriyeli göçmen sayısından çok olması özellikle ülkede büyük tartışmalara neden olmuş ve medyada birçok tartışma ortamına zemin hazırlamıştır. Bu noktada, belirlenen örneklemeler üzerinden gazetelerin Suriyeli göçmen meselesini nasıl ele aldığını incelemek bu tartışmaların doğuracağı sonuçları ortaya koymak açısından da büyük önem taşımaktadır.

Medyanın rolünü ortaya koymaya çalışan birçok çalışmada, ırkçı ve ayrımcılığın medya eliyle yeniden üretildiği ve meşrulaştırıldığı ortaya konmuştur (Doğanay ve Keneş, 2006: 146). Medyanın haberleri aktarırken seçtiği kelimelerin ve görsellerin insanların sorunları değerlendirme ve algılamalarında önemli etki ettiği ifade edilebilmektedir. Benzer yaklaşıma sahip olan Van Dijk (2005), göçmen hareketleriyle beraber artan etnik olaylar karşısında insanların olaylara karşı duruşlarının kendi kendilerine oluşmadığını ve kitle iletişim araçlarının oldukça belirleyici olduğunu savunmuştur. Bu bağlamda, birçok çalışmada Van Dijk’in ortaya koyduğu bakış açısıyla medya metinleri çeşitli yönleriyle incelenmiştir (Doğanay ve Keneş, 2006: 146). Göçmenleri ele alan haber metinleriyle hedef gösteren, sorunları ve nedenleri çeşitli sebeplerden dolayı görmezden gelen, mağduriyetleri ortaya koyan ve en önemlisi göçmenlerin varlığını sorun olarak lanse eden birçok haber üretildiği görülmektedir (Doğanay ve Keneş, 2006: 146). Avrupa basını bu konuda birçok açıdan incelenmiştir. Vicsek ve arkadaşlarının (2008) Macaristan’da yaptığı çalışmada, ülkedeki basında yer alan göçmen sorununun genel olarak uluslararası ilişkiler bağlamında ele alındığı görülmüştür. Olayın insanı boyutu ise birçok kez atlanmaktadır. Benzer olarak, birçok Avrupa ülkesinde de mültecilerle ilgili haberler genellikle yasadışı, saldırganlık gibi suç halleriyle beraber

aktarılmaktadır (Dijk, 2005: 337-338). Bir diğer problem ise, göç eden kitlenin genellikle yetersiz ve geri oldukları varsayımıdır (Gölcü ve Dağlı, 2007: 21). Chavez (2013)'in ABD'de ortaya koyduğu bir araştırmada, medyanın Latin bölgelerinden yapılan göçleri tehdit olarak hikayeleştirdiği tespit edilmiştir. Araştırmada Latinlerin ABD'ye entegre olmadıkları ve olmak istemedikleri yönünde haberlerin çoğunluk olarak aktarıldığı tespit edilmiştir. Farklı bir ifadeyle, Latin göçmenler ülke için tehdit olarak lanse edilmiştir. Benzer tartışmalar Suriyeli göçmenler üzerinden Türkiye'de de yaşanmaktadır. Bu noktada, Suriyeli göçmenleri Türkiye medyasının nasıl ele aldığı bu makalenin ana konusunu oluşturmaktadır.

Benoit ve Benoit (2008) göçmenlerle ilgili yapılan haber metinlerinin yeniden değerlendirilmesi gerektiğini ifade ederek yabancı düşmanlığı, söylenti ve şüpheler üzerinden göçmenleri suçlamak yerine onların neden göç ettiğini, nasıl var olma mücadelesi içinde olduğunu anlatan hümanist bir stratejinin belirlenmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Medyanın olanı iletme ve destekleme potansiyeline dikkat çeken Kolukırık (2009), medyanın önyargılar kaynaklı oluşan yanlışlara karşı direnç gösterme potansiyelini vurgulamaktadır. Kolukırık yaptığı çalışmada, haber metinlerinin göçmen sorunlarını çözümsüz bıraktığını ortaya koyarak, göçmenlerin öteki ve yabancı olarak sunulmasının sosyal ilişkilerin gelişmesinin önünde engel yarattığını ifade etmektedir. Farklı bir ifadeyle, medyanın göçmen hareketlerinde yönlendirici ve bilgi verici araç olduğunu ifade edilmektedir. Yukarıda birçok araştırmacı ve akademisyenin vurguladığı üzere, medyanın göçmen meselesini ele alış biçimi toplumun göçmenlere bakış açısını etkilemede önemli bir araçtır.

Gazeteler belirli ilkeler çerçevesinde haber üretmektedir. Günümüzde gazete haberlerinin dengeli, objektif ve doğruluğu kontrol edilmiş haberler olması konusunda görüş birliği vardır (Kızılbay, 2002: 186). Türkiye'deki göçmenler hakkında farklı gazetelerin aynı olayları farklı perspektiften aktardığı gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda haber çerçeveleme kuramı yaklaşımıyla göçmen hareketlerinin gazeteler tarafından nasıl çerçvelendiğini ele alan bu çalışmanın fikri ortaya çıkmıştır.

28 Şubat 2020 günü Suriye'nin İdlib kentinde yaşanan saldırıların ve birçok Türk askerinin ölümüyle sonuçlanan olayın ardından Türkiye'de kalan Suriyeli göçmenler yeniden gündeme gelmiştir. 28 Şubat günü oluşan gündemden yola çıkılarak Suriyeli göçmen tartışmalarının gazetelere yoğun biçimde yansdığı görülmüştür. Araştırma ise "Türkiye'nin Avrupa sınırlarını Suriyeli göçmenlere açması gazetelere nasıl yansımıştır?" sorusu etrafında şekillenmiş daha sonraki bölümlerde değinileceği üzere alt sorularla desteklenmiştir. Bu makalenin amacı, 29 Şubat'ta Suriyeli göçmenlerin artık Türkiye tarafından tutulmamasıyla yaşanan göçmen hareketlerinin gazetelere nasıl yansdığı incelemektir. Sabah ve Cumhuriyet gazeteleri kasıtlı örneklem olarak seçilmiştir. 29 Şubat ile 10 Mart'ta belirlenen 2 gazeteye yansıyan Suriyeli göçmenleri içeren haberler Van Dijk'ın makro model eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenecektir. Elde edilecek bulgular haber çerçeveleme kuramı perspektifinde belirli başlıklarda ele alınacak, iki gazetenin uyguladığı çerçeveleme modeli ortaya konulacaktır. Araştırmanın sonucunda ise, bulgular analiz edilecek ve iki gazetenin muhtemel çerçeveleme farkları değerlendirilecektir.

Bu noktada, Türkiye'de yer alan Suriyeli göçmenlerin durumuna bakmak araştırmanın öneminin ortaya konması açısından önem arz etmektedir. Daha sonraki bölümlerde ise Goffmann'ın (1974) ortaya koyduğu çerçeveleme kuramı üzerinde durularak ve ana hatlarıyla çerçeveleme ve medya ilişkisi bağlamında göçmen konusu ele alınacaktır. Sonrasında ise araştırmanın analiz kısmına geçilecektir.

TÜRKİYE'DE SURİYELİ GÖÇMEN OLGUSU

17 Aralık 2010 günü Tunuslu Muhammed Bouazizi'nin bir pazar alanında kendini yakması üzerine başlayan halk hareketleri Arap Baharının başlaması ve birçok ülkeyi kısa sürede etkisi altına almasıyla sonuçlanmıştır. 4 Ocak 2011 tarihinde hayata gözlerini yuman Bouazizi ile beraber Arap coğrafyasında köklü değişimler yaşanmıştır. Ayaklanmaların hızlandığı günlerin hemen akabinde Tunus'un 23 yıllık iktidarı Zeynel Abidin Bin Ali, 14 Ocak 2011'de koltuğunu bırakıp Suudi Arabistan'a kaçmak durumunda kalmıştır.

Tunus'ta yaşanan sosyal hareketler kısa sürede tüm coğrafyaya yayılmış Mısır'ın 30 yıllık diktatörü Hüsnü Mübarek ve Libya'nın 42 yıllık diktatörü Muammer Kaddafi'nin koltuğundan indirilmesiyle sonuçlanmıştır. Kısa süre sonra olay Türkiye'nin komşusu Suriye'ye de sıçramış, ülke 2011'in Mart ayında iç savaşa sahne olmaya başlamıştır. Arap Baharının Suriye'ye sıçramasıyla beraber çıkan çatışmalar neticesinde Suriye'den komşu ülkelere binlerce insan zorunlu olarak göç etmeye başlamıştır. İlk etapta Suriye sınırına yakın olan Gaziantep ve Şanlıurfa gibi şehirler göçmenlerden etkilenmeye başlarken, kısa süre sonra tüm Türkiye genelinde Suriyeli göçmenler hakkında birçok gelişme yaşanmıştır.

2019 yılında gelindiğinde BM Mülteci Örgütü'nün verilerine göre, Türkiye'de yaklaşık 4 milyon göçmen barınmaktadır. Bu göçmenlerin 3,6 milyonu ise Suriyelidir ("UNHCR Türkiye İstatistikleri", 2019). Rakamların bu denli yüksek sayılara ulaşmasıyla beraber göçmenlerin barınma, sağlık ve gıda sorunları ortaya çıkmaya başlamış ve Türkiye birçok kez Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler 'den destek talep etmiştir. Türk hükümetinin Suriyeli mültecilere yaptığı harcamalar medyada birçok kez yer alarak büyük eleştirilere neden olmuştur. Basında birçok kez "Suriyeli mülteciler devletten para alıyor", "sınırsız üniversiteye girebiliyor" ya da "çalışma izinsiz iş bulabiliyor" gibi spekülasyon dilde haberler yapılmıştır. Bu tartışmalar Türkiye'deki göçmen karşıtlığını arttıran, Suriyelilerin istenmemesinin nedeni haline gelmiştir. Nitekim ülkede Suriyeli göçmenlere karşı birçok şiddet eylemi meydana gelmiştir ("Suriyelilere yönelik şiddet endişe yaratıyor, 2017"). Türkiye'nin bazı kentlerinde yaşanan işsizlikten direkt olarak Suriyeliler sorumlu tutulmuştur (Özpinar, 2016: 3). 2014 yılında Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi'nin yaptığı bir çalışmaya göre, Türkiye'de Suriyeli göçmenler yüzünden insanların işlerini kaybettiğini söyleyenlerin oranı %56'dır (Ekici, 2019: 711). Suriyeli göçmenlerin kalış sürelerinin uzaması ise yaşanan gerginliği ve düşmanlığı her geçen gün daha da arttırmıştır.

Bu tartışmalarla beraber Suriyeli göçmenlere devletin yaptığı masraflar birçok kez ulusal ve uluslararası krizin nedeni haline gelmiştir. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın yaptığı açıklamalara göre, Suriyeli göçmenler için 8 yılda toplam 40 milyar dolar harcanmıştır ve bu paranın sadece %8'ini Avrupa Birliği ödemiştir ("Suriyeliler Türkiye'de kalsın diye harcanan paranın sadece yüzde 8'ini Avrupa ödedi", 2019). Böylesine büyük harcamaların konuşulması gerek Türkiye'deki muhalefet partilerinden gerekse kendini muhalif olarak nitelendiren kurum, kuruluş ve kişilerden büyük tepki toplamıştır. Tüm bunların yanında Suriyeli göçmenlere vatandaşlık verildiği ve seçimlerde oy kullanılabileceğine yönelik birçok haber basında yer almıştır. ("Suriyeliler yerel seçimlerde oy kullanacak mı?", 2019). Tüm bu tartışmalar, ülkemizde Suriyeli göçmenlerin sürekli olarak basın yayın organlarında görünür ve konuşulur olmasına neden olmaktadır. Medyanın bu tür haberlerle sürekli olarak gündem yaratması Suriyeli göçmenler konusunu araştırılması değerli bir konu haline getirmektedir. Bununla birlikte, yapılan spekülasyon haberler sonraki bölümde bahsedilecek olan haber çerçevesinin önemini gözler önüne sermektedir. Haberlerin nasıl çerçevesiyle ve aktarıldığı, ülkede Suriyeli göçmenlere olan davranış ve anlayışın şekillenmesinde büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın bir amacı da medyanın ne derece sorumlu hareket ettiğini saptamaktır. Bu bakış açısıyla, 28 Şubat 2020 tarihinde Türkiye'nin Avrupa'ya gitmek isteyen göçmenleri artık zorla tutmayacağını açıklamasıyla Suriyeli göçmenler bir kez daha medyada tartışılır hale gelmiş ve gündemde yer almaya başlamıştır.

ÇERÇEVELEME KURAMI EKSENİNDE MEDYA-TOPLUM İLİŞKİSİ

Çerçeveleme yöntemi özellikle 1980'li yıllardan sonra önemli bir kavram halini almaya başlayarak medya çalışmalarında kullanılmaya başlanmıştır. Belirli bir çerçeve içinde aktarılan durumlar anlamsal ve yorumsal olarak algımızı şekillendirmektedir. Toplumda yaşanan birçok siyasi, sosyal ya da ekonomik olay insanlara belirli bir işleyişte aktarılmaktadır. Durur (2011) medya metinlerinin belirli bir çerçevede üretilmelerinde toplumsal yapı ve kültürün önemli bir yeri olduğu ifade etmektedir.

Toplumsal anlamda çerçeve kelimesinden ilk bahsedenlerden biri Bateson'dur (1955). Bateson'un psikolojik açıdan yaptığı tanımlamaya göre, aktarılan belli durumlar çerçevelere alınmış resimler gibidir.

Bu noktada çerçevenin içinde kalan anlatılar değerli ve gerekli olarak anlamlandırılırken, çerçevenin dışında kalan anlatılar ise gereksiz ve aktarılmasına gerek görülmemiş durumlardır. Bu bakış açısıyla, bir durumun ya da olayın nasıl ele alındığı ve çerçevenin içinde neye yer verildiği medya metninin ulaştırıldığı toplumda farklı etkiler yaratabilir. Bu durum medya metnine maruz kalan toplumun yorumlama kapasitesi üzerine de etki eden bir durumdur. Özellikle göçmenler üzerinde yapılan haberler, toplum üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olacaktır. Bu yaklaşımla bir haberin nasıl çerçvelendiği toplumda etki yaratacak siyasi ve ekonomik kriz gibi tartışmaya yol açan olaylar üzerinde büyük önem taşımaktadır.

Amerikalı sosyolog Goffmann (1974), çerçeveleme kavramını gündelik yaşam pratikleri içinde değerlendirerek tüm sosyal davranışlarımızı bir süreç olarak ele almıştır. Goffman (1986) insanların gün içinde yaşadıklarını belirli anlam kalıpları içinde sınıflandırabilmeleri için birincil çerçeveler yarattığını ifade eder. Goffman'ın çalışmalarını referans alarak çerçeveleme kuramı üzerinde çalışan Tuchman (1978) ve Gitlin (2003), sosyolojik bakış açısıyla ortaya konan kavramı iletişim çalışmalarına uyarlamışlardır (Özarslan ve Güran, 2015: 33). Gitlin'e göre toplumda ideolojilerin oluşması ve ağırlık kazanması için medya önemli bir görev üstlenmektedir. Haber çerçevelemeye büyük önem atfeden Gitlin, belirli ideolojilerin medyada nasıl çerçvelendiğini araştırmıştır. Bu bağlamda, haber içeriğini etkileyen etmenleri ve kaynakların kullanım biçimlerini inceleyerek haberlerin nasıl oluşturulduğunu tespit etmeye çalışmıştır. Tuchman (1978) ise haberlerde yapılan çerçeve ile statükonun daha da meşrutiyet kazandırıldığını savunmaktadır. Ona göre, yapılan her çerçeve bir amaca hizmet etmektedir. Çerçevelemenin en akılda kalıcı tanımlarından birisi Entman'a aittir. Entman'a (1993) göre çerçeveleme iki temel durumu barındırır; seçmek ve önem vermek. Entman algılanan olayın bir bölümünü seçmenin ve önemli olarak sunmanın çerçeveleme olduğunu ifade etmektedir. Bu tanımlama haber çerçeveleme için de oldukça geçerli bir tanımlamadır. Özçetin (2018: 122) çerçevelemenin her ne kadar önem verme ve seçimlerle alakalı olduğu vurgulansa da aynı zamanda bir eleme ve dışarda bırakma eylemi olduğunu da ifade etmektedir.

Tankard (2001) çerçeveleme kuramını birçok odak noktayla açıklamaktadır. Ona göre, haber çerçevelemede, başlıklar, fotoğraflar, kaynak seçimleri, alıntılama seçimleri, istatistikler, grafikler çerçevelemenin yapılmasında önemli odaklardır.

Çerçeveleme yaklaşımı her ne kadar ilk ve yoğun olarak Goffmann (1974) tarafından incelenirse de araştırmalarda kullanılması Entman'ın 1993 yılında yazdığı "Framing as a Fractured Paradigm" isimli bir makaleyle artmıştır (Oğuz, 2019: 26). Bu tarihten itibaren ise medya çalışmalarına daha fazla konu olmaya başlamıştır.

Medya çerçevelemesi özellikle manipülasyon ve algı yönetimleri konusunda oldukça tartışmalı bir konudur. Haber çerçevelemede sözcükler, görseller, kurulan cümleler, şemalar, metaforlar büyük önem taşımaktadır (Oğuz, 2019: 26; Tokgöz, 2005: 365-369). Norris ve arkadaşlarına göre (2003) haber çerçeveleme, bir durumu bir bağlama oturtmak için ve yorumlamanın yollarını güçlendirmek adına yapılmaktadır. Haber metnlerinde yapılan çerçeveleme izleyicinin olayı ya da durumu anlayış biçimini kökten etkileyebilmektedir. Bu noktada, haber metnlerinde yapılan çerçeveleme haberin çok yönlülüğünü daraltmaktadır. Ayrıca neyin çerçeve içinde kalacağı haberi yapan ile ilişkilidir. Entman (1993) haber çerçevelemeyi bir olayın belirli bir yönünü seçip, önemli hale getirmenin yanında, olay hakkında problem tanımlamasının, nedensellik ilişkisinin, değerlendirmesinin ve çözüm önerilerinin yapılarak haberin desteklenmesi olarak tanımlamaktadır. Kısacası, haber çerçeveleme; haber metnini oluşturanın ve önemli görülen kavramları, destekleyicileriyle beraber aynı kapsam içinde değerlendirmektir. Gamson ve Modigliani (1989) ise benzer bir yaklaşımla medyada yapılan çerçevelemeler için yorum paketleri tanımlamasını yapmıştır.

Van Gorp (2005) bir çalışmada, göç haberlerinde nasıl çerçeveleme yapıldığını incelemiştir. Çalışma kapsamında farklı yaklaşımlara sahip 8 gazete ele alınmış ve temelde iki çerçeve yapısının üzerinde durulduğu tespit etmiştir. Bunlardan biri göçmenlerin "masum mağdurlar" olduğu, diğeri ise göçmenlerin

“davetsiz misafirler” olduğudur. Araştırmada ayrıca her bir gazetenin kendi okuruna hitap etmekte olduğu ve ideolojileri üzerinden haber çerçeveleme yaptığı ortaya konulmuştur.

Medya çalışanları toplumda infial yaratabilecek olaylara karşı daha sorumlu bir habercilik anlayışı geliştirmelidir. Nitekim, aktarılabacak nefret ya da olumsuz görüşler ülkelerde nefret halinin ve ırkçılığın yükselmesine öncülük edebilmekte ve toplumda geri dönüşü olmayacak ayrımlara neden olabilmektedir. Bu yaklaşımla, medyanın sorumluluk duygusuyla hareket etmesi oldukça önemlidir. Bu noktada bu araştırmanın konusunu oluşturan Suriyeli mültecilerin Avrupa’ya hareketlerinin gazetelere yansımaları toplumdaki dinamikleri anlamlandırmada faydalı olacaktır. Nitekim, gazetelerin göçmen meselesinde uyguladıkları haber çerçeveleme üzerinden toplumun genel düşüncesine ayna tutmak kısmen mümkün olabilmektedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Gazetelerin belirli bir olayı çerçevelemesi yukarıda da belirtildiği gibi toplum içinde özellikle kendi okuru üzerinde belirleyici bir duygu durum ve düşüncenin oluşmasında etkilidir. Bu bağlamda, bu araştırma ile Türkiye’nin Avrupa sınırını açmasıyla yaşanan Suriyeli göçmen hareketlerinin gazetelere nasıl yansıdığı ele alınacaktır.

Araştırma kapsamında 29 Şubat ile 10 Mart tarihleri arasında Türkiye’de okur kitlesi çok olan ve farklı ideolojik arka planı bulunan Cumhuriyet ve Sabah gazeteleri incelenecektir. Belirlenen tarih aralığında göçmen haberlerine bakılacak ve Van Dijk’ın makro söylem analizi yöntemiyle analizler yapılacaktır.

Söylem analizi en temel deyimle dilin analiz edilmesi işlemidir. Bu noktada birçok disiplinin çalışma yöntemi olarak belirlediği söylem analizi tek bir çeşidi olan metot, yöntem ya da bir teknik değildir (Ekşi ve Çelik, 2008: 105). Söylem analizini sosyal bilimlerde araştırma yöntemlerinden biri olarak kullanan ilk bilim insanı Foucault olmuştur (Gür, 2013: 193). Ona göre söylemler toplumsal değişmelerde etkilidir ve bu yönüyle söylemlerin çözümlenmesi sosyal bilimler için oldukça önemlidir.

Van Dijk’a göre (1997) söylem analizi dilin ve söylemin sadece biçimiyle ilgilenmez. Bu analiz yöntemi sosyal ve kültürel bağlam içinde yapılmakta ve sosyal olaylarla ilişkilendirilmektedir. Farklı bir bakış açısıyla söylem analizi sadece görünenle değil metni oluşturan kişinin ya da kurumun alt metindeki niyetini de ortaya koyma çabasını oluşturmaktadır. Van Dijk’a göre (1987) habercilerin kullandıkları kaynaklar, seçtikleri haberler, tez düze tempoları ve toplumsal iktidarın içinde kurulduğundan ötürü toplumsal iktidarı yeniden üreten çalışmalarıdır. Van Dijk’a göre (1987: 152-154), haberler genel itibarıyla farklı görgü tanıklarının, diğer ajanların ve farklı etnik kökenden insanların aktardığı bilgilerden oluşmaktadır ve bu durum mevcut söylemlerin sürekli olarak tekrarlanmasına neden olmaktadır.

Eleştirel söylem analizi, medya metinlerinin incelendiği ve dilbilim yöntemlerinden faydalanarak haberlerin dili üzerinden ideolojik unsurların tespit edildiği bir yöntemdir. Bu yöntem metin çözümlenmesi olarak da ifade edilmektedir. Ercan ve Danış (2019: 545-546) eleştirel söylem çözümlenmesini 3 boyutta ele almıştır. Onlara göre, söylem çözümlenmesi; görsel ve sözlü metinlerin çözümlenmesini içeren metin çözümlenmesi, nesnenin üretildiği ve ulaştırıldığı (yazıldığı ve okunduğu) süreci kapsayan süreç çözümlenmesi ve bu süreçleri şekillendiren sosyal ve tarihsel durumu ele alan toplumsal çözümlenmedir. Yukarıda ele alınan unsurlar bizi metin merkezli bir yaklaşım olan post-yapısalcılık tartışmalarına yönlendirmektedir. Post-yapısalcı yaklaşıma göre, metinlerin arka planında başka bir metin yer almaktadır ve yapısalcı yaklaşımın aksine metnin birden çok anlam içerdiği görüşü hakimdir. Bu noktada, post-yapısalcı yaklaşımda yazar tek başına bir kaynak olmaktan çıkar ve metinleri okuyana da anlam yüklenir. Farklı bir ifadeyle, metni oluşturan artık okuyucudur, nitekim okuyucu bir metinden birçok anlam çıkarabilir ve her bir anlam çıkarımında metni yeniden yazmış olur (Ekşi ve Çelik, 2008: 102).

Van Dijk'in eleştirel söylem analizi yöntemi makro ve mikro olarak iki ana yapıdan oluşmaktadır (Yardım ve Doğruel, 2019). Makro yapı içerisinde ise şematik ve tematik çözümlene yer almaktadır. Tematik olarak başlıklar, haber spotları ya da giriş paragrafları ve fotoğraflar incelenmektedir. Şematik yapı içerisinde ise haber kaynakları, yorumları, bağlam bilgileri ve sonuçlar üzerine bir çözümlene yapılmaktadır. Bu çalışmada Van Dijk'in makro yapı bakış açısıyla ve tematik bir çözümlene yapılacaktır. Fakat, çerçeveleme kuramı ekseninde haberlerin başlıkları, görselleri, spotlarıyla beraber sadece ilk paragrafları değil metinlerin tümü daha geniş perspektifte ele alınmaktadır. Öte yandan, mikro yapı ise sentaktik, sözcük seçimleri, bölgesel uyum ve haber retorik çözümlenmelerini içermektedir (Yardım ve Doğruel, 2019: 141). Bu yapı bu araştırmanın araştırma kısmında kullanılmayacaktır.

Van Dijk (2003) belirli haberci ilkeleri belirlemiştir. Bu ilkelere göre, haber dili nesnel olmalı ve yorum içermemelidir. Birinci tekil şahıs dili olmamalıdır ve tüm görüşlere temelde yer vermelidir. Ancak günümüzde haberler çeşitli ideolojik hesaplara, kişisel çıkarlara ve önyargılara göre yapılmaktadır. Bu durum doğruların ve gerçeklerin aktarımında nesnellik ilkesini zedelemekte ve çarpıtmalara zemin hazırlamaktadır (Çaplı, 2002: 81; Toruk ve Rengim, 2012: 358). Bu tartışmalardan yola çıkarak araştırmanın problemiği ortaya konulmuştur; Birçok kez habercilik ya da gazetecilik ilkeleri ortaya konulmuş olmasına rağmen, göçmenlerle ilgili yaşanan birçok olay farklı medya kuruluşlarınca farklı aktarılmıştır ve farklı birer olay olarak resmedilmiştir.

Farklılıkları tespit etmede ya da incelemede kullanılan yöntemlerden birisi söylem analizi yöntemidir. Söylem analizi ile haber metinlerindeki anlam ortaya konmakla birlikte haber metinlerinde yer alan ideoloji de tespit edilmeye çalışılmaktadır (Toruk ve Rengim, 2012: 358). Bu yaklaşımla Suriyeli göçmenlerin Türkiye – Yunanistan sınırına yığılmalarıyla ilgili yapılan haberler alt metinde bir ideolojik hesaplaşmanın da yansıması olarak ifade edilebilir.

ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ VE SORULARI

Haberlere çerçeveleme kuramı bakış açısıyla, metinler; başlık çerçeveleme, görsel çerçeveleme, duygu çerçeveleme ve sorumluluk çerçeveleme gibi çeşitli kategorilerde sınıflandırma yapılarak incelenecektir. Bu yaklaşımla, gazetelerin nasıl çerçeveleme yaptığını ve birbirleriyle nasıl farklılaştığını tespit etmek hedeflenmektedir.

Araştırma kapsamında aşağıdaki hipotezler belirlenmiştir;

H1: İdeolojik farklılıklara sahip gazeteler aynı olayı farklı şekilde çerçevelemekte ve izleyicisine aktarmaktadır.

İlk hipoteze bağlı olarak;

H1a: Cumhuriyet ve Sabah Gazeteleri göçmenlerin yaşadığı olayların sorumluluğu boyutunda farklı bir yaklaşım göstermektedir.

H1b: Her iki gazetenin görsel çerçevelemesi benzerlik göstermektedir.

H1c: Her iki gazetenin duygu çerçevelemesi farklılıklar göstermektedir.

H1d: Her iki gazetenin başlık çerçevelemesi benzerlik göstermektedir

Bu çalışma, yukarıda belirlenen hipotezlerden de yola çıkarak farklı ideolojik bakış açısına sahip gazetelerin aynı olayı nasıl farklı çerçevelediğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda bir temel ve beş alt soru belirlenmiştir. Araştırmanın temel sorusu, "Türkiye'nin Şubat 2020'de Avrupa sınırını Suriyeli göçmenlere açması gazetelere nasıl yansımıştır?" olarak formüle edilmiştir. Bu soruya bağlı olarak çerçeveleme kuramı yaklaşımıyla 5 alt soru belirlenmiştir;

S1a: Avrupa'ya olan göçmen hareketi gazetelerde ne sıklıkla haber olmuştur.

S1b: Gazete başlıkları nasıl çerçevelenmiştir?

S1c: Görsel çerçeveleme nasıl yapılmıştır?

S1d: Haberlerde nasıl bir duygu yaratılmıştır?

S1e: Gelişen olaylardan kim sorumlu tutulmuştur?

BULGULAR

29 Şubat ile 10 Mart arasında Cumhuriyet gazetesinde 22 haber tespit edilmiştir. Haberlerden 8'i ilk sayfada yer alırken uzantısı olan 14 haber arka sayfalarda yer almaktadır. Aynı şekilde, Sabah gazetesi incelendiğinde toplam 25 haberden 12 haber ilk sayfada yer alırken 13 haber ilk sayfa haberlerinin uzantıları şekilde diğer sayfalarda yer almaktadır. Her iki gazete de belirlenen günler için özellikle arka sayfa haberlerini tam sayfa olarak yaptığı tespit edilmiştir. Bu noktada örneklem olarak seçilen iki gazetenin de Suriyeli göçmenlerin Avrupa'ya hareketlerine yoğun bir şekilde yer verdiği görülmüştür. İki gazetenin tüm günler haber çıkmasından ötürü, belirli günlerde meydana gelen olayların iki gazete tarafından ne derece farklı olarak ele alındığını tespit etmek mümkün olmuştur.

Bu noktada tespit edilen haberlerle birlikte başlıklar, görseller, yaratılan duygu, kimin sorumlu tutulduğuyla ilgili başlıklar oluşturulacak ve 2 gazetenin aynı olayı nasıl çerçevelediği ortaya koyulacaktır.

HABERLERİN ÇERÇEVELENMESİ

Belirlenen 2 gazete içinde yer alan göçmenlerin Avrupa'ya olan hareketleri 4 alt başlıkta ele alınmaktadır. Bu başlıklar: başlık çerçeveleme, görsel çerçeveleme, sorumluluk çerçeveleme ve duygu çerçeveleme olarak belirlenmiştir.

BAŞLIK ÇERÇEVELEMESİ

Sabah gazetesinin başlıkları incelendiğinde 8 haberde direkt olarak "Yunan" kelimesinin kullanıldığı ve Yunanistan'ın suçlandığı görülmektedir. Başlıklarda dikkat çekici olarak "Yunan Sınırında İnsanlık Dramı", "Yunan Kan Döktü" "Vicdansız Yunan" ve "Mermi, bomba, Gaz Yunan'ın Gözü Döndü" gibi direkt olarak sorumluluk yükleyen haber başlıkları ve içerikleri dikkat çekmektedir. Ayrıca 12 haber başlığında doğrudan ya da dolaylı olarak Yunanistan'a sorumluluk yüklendiği ortaya konmuştur. "Yunan" kelimesinin sık kullanımıyla haberdeki etki arttırılmaya çalışılmaktadır ve olayın sorumlusunun Yunanistan olduğu vurgulanmak istenmektedir.

4 haber başlığında Batı ve Avrupa hedef gösterilmektedir. Başka 4 haberde Türkiye'nin Suriye mülteciler için ettiği yardımlar vurgulanmaktadır. 2 haber başlığında ise yaşanan insani dram ön plana çıkarılmıştır. Bu noktada, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın birçok kez Avrupa Birliği'ni verdiği sözleri tutmamasıyla eleştirmesine karşın Sabah gazetesinin "Yunan" vurgusu dikkat çekmektedir. Bunun nedenleri ise birçok yönden tartışılmaya değerdir.

Cumhuriyet gazetesinin haber başlıkları incelendiğinde ise hiç "Yunan" kelimesinin geçmediği tespit edilmiştir. Sadece bir haberde "Yunanistan" kelimesi geçmektedir. Haberin içeriğinde ise 1 Mart öncesi Yunanistan'a göçmek isteyen göçmenlerin kabul edileceği haberi yer almaktadır. Sabah gazetesi ile Cumhuriyet gazetesi arasındaki bu fark birçok açıdan anlamlıdır ve değerlendirmeye muhtaçtır. Değerlendirme kısmında bu tartışmaya yeniden dönülerek farklılıklardaki olası nedenler üzerinde durulacaktır. Cumhuriyet gazetesinin kullandığı başlıkların 1'i göçmen ticaretine vurgu yapmaktadır. Başlıkta "Büyükler 800 küçükler 400 dolar" ifadelerine yer verilmiştir. Buna karşın Sabah gazetesi göçmen kaçakçılığıyla ilgili manşetinde, haber başlıklarında ya da daha sonra üzerinde durulacağı üzere içeriklerinde herhangi bir söyleme yer vermemektedir. Cumhuriyet gazetesinde 14 haber başlığında ise direkt olarak olayın dramatik boyutu gözler önüne serilmektedir. "Sesimizi Duyun" ya da "İnsanlığı utandıran kareler" gibi başlıkların Cumhuriyet gazetesi içinde daha fazla yer aldığı görülmektedir.

İçeriklerde birçok kez Yunanistan tarafının göçmenlere zulüm ettiği yönünde suçlanmasına karşın başlıklarda herhangi bir ülke ya da ulusun hedef gösterildiği saptanmamıştır.

Sonuç olarak, Sabah gazetesinin haber başlıklarında “Yunan”ı suçlayan ifadeler ağırlık kazanmışken, Cumhuriyet gazetesi olayın dramatik yönünü ön plana çıkarmaktadır. Bu fark sadece başlıklar ele alındığında ortaya konulmaktadır. Bu tartışmaların yanında iki gazetesinin de olayın dramatik yönünü atlamadığını söylemek doğru olacaktır. Bu tartışma diğer çerçeveleme başlıkları içinde ele alınacaktır.

GÖRSEL ÇERÇEVELEME

İki gazete arasında en yakın çerçeveleme görsellerde tespit edilmiştir. Sabah gazetesinde ele alınan 25 haberin 13’ünün görselinde çocuk ve çocuklu göçmen aileler kullanılmıştır. Cumhuriyet Gazetesi ise 22 haberin 11’inde çocuklu aileler ya da çocuklar göstermiştir. 7 Mart 2020 tarihli haberlerde hem Cumhuriyet Gazetesi hem de Sabah Gazetesi işkence gören ve soyulan göçmen görsellerini kullanmıştır. İki gazetenin ele aldığı bu yaklaşım yukarı belirtmiş olduğumuz iki gazetenin de olayın dramatik yönünü atlamadığı analizini güçlendirmektedir. Fakat iki gazete arasında belirli farklar tespit edilmiştir. Sabah Gazetesi 25 haberin görsellerinde dikkat çekici olarak sadece bir kez bot görüntüsü kullanmıştır. Bunun yanında Cumhuriyet gazetesi 4 haberinde botta zor anlar yaşayan göçmenleri yansıtmıştır. Bu noktada daha sonra da üzerinde durulacağı üzere botlar üzerinden insan kaçakçılığı haberlerine de yer veren Cumhuriyet gazetesine karşın, Sabah gazetesi botla insan kaçakçılığı haberlerine büyük oranda yer vermemiştir. Sabah gazetesinde yer alan tek dikkat çeken bot haberi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın açıklamalarına dayanmaktadır. Sadece bir haberde “Recep Tayyip Erdoğan’ın talimatı ile deniz geçişleri durduruldu” aktarımı tespit edilmektedir. Cumhuriyet Gazetesi insan kaçakçılığı üzerinden birçok kez Türkiye Cumhuriyeti’ni suçlarken, Sabah Gazetesi hiçbir haberinde Türk tarafını suçlamamaktadır ya da bu tartışmayı haber çerçevesi içine dahil etmemektedir. Bu noktada, bu bölümün konusu olmamakla beraber görseller ile içerikler arasında önemli bir bağ olduğu üzerine düşünmek mümkündür. Tüm görseller incelendiğinde iki gazetenin görsel seçimleri temelde benzerlik göstermektedir.

SORUMLULUK ÇERÇEVESİ

İki gazetenin içerikleri incelendiğinde Suriyeli göçmenlerin yaşadıkları durumlardan ve zorluklardan sorumlu tutulanlar farklılık göstermektedir. İçerikler analiz edildiğinde Sabah gazetesinde yer alan 18 haberde göçmenlerin yaşadıkları durumlardan direkt olarak Yunanistan sorumlu tutulurken 7 haberde ise Yunanistan’ın yanında Avrupa da sorumlu tutulmaktadır. Sabah gazetesinde yer alan haberlerin hiçbirinde Türkiye Cumhuriyeti olayın sorumlusu olarak görülmemektedir. Haber içeriklerinin hemen hepsinde Yunanistan polislerinin ve sahil güvenlik güçlerinin orantısız güç kullanımı, acımasızlığı, barbarlığı ve nefreti ön plana çıkarılmaktadır.

Cumhuriyet gazetesi ise olayı farklı bir bakış açısından ele almaktadır. Gazete birçok haberde “Türkiye’nin koz olarak kullandığı göçmenler” tabirini kullanmakta ve Yunanistan ve Avrupa ile birlikte Türkiye’yi suçlamaktadır. Cumhuriyet gazetesi üzerinden yapılan analizlere göre, bu dönemde yapılan 11 göçmen haberinde açık olarak Türk hükümeti suçlanmaktadır. 7 haberde ise Türkiye’nin bir siyasi koz olarak göçmenleri kullandığı ile ilgili görüş bildirilmektedir. Bazı haberlerde ise göçmen kaçakçılığının serbest bıraktığı vurgusu üzerinden yine Türk hükümeti suçlanmaktadır.

Özet olarak, Sabah gazetesi yoğunluk olarak Yunanistan’ın ve az da olsa Avrupa’nın sorumluluklarını ve zalimliğini ön plana çıkarmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti’nin ise tüm sorumluluklarını yerine getirdiği ve göçmenlere iyi şartlar sunduğu ifade edilmektedir. Bu noktada Sabah gazetesi siyasi koz ve göçmen kaçakçılığı üzerine vurgu yapmamakta ve hiçbir haberinde bu ifadeler yer vermemektedir. Cumhuriyet gazetesinde ise Avrupa, Yunanistan ve Türkiye eşit şekilde eleştirilmekte ve suçlu bulunmaktadır.

DUYGU ÇERÇEVELEMESİ

İki gazete de olayın dramatik boyutunu ortaya koymaktadır. Her ne kadar suçlamaları farklı yöne olsa da olayın insanı boyutu konusunda iki gazete de ortak bir tutum almaktadır. Gerek görsellerinde gerekse içeriklerde Yunanistan polisinin uyguladığı sert önlemler ve göçmenlerin kaldığı zor durum gözler önüne serilmektedir.

Sabah gazetesi yaptığı 25 haberin hepsinde göçmenlerin kaldığı zor durumu ortaya koymaktadır. Fakat bu haberlerden 10'unda temel olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin göçmenlere ettiği yardımlar ön plana çıkarılmaktadır. Bu haberlerde "Türkiye ise 4 sağlık çadırı ve bin personelle mültecileri tedavi ediyor", "Allah Türkiye'den razı olsun" ve "Mültecilerin dilinde Türkiye'nin yardımseverliği var" gibi söylemler görülmektedir. Bu tür haberlere Cumhuriyet gazetesinde hiç rastlanmamaktadır. Sabah gazetesinde Türkiye'nin göçmenlerin yanında ve yardımında olduğu algısı yaratılırken, Türkiye'nin göçmenlerin yaşadıkları sıkıntıları ve zorlukları azaltmak adına çalışan bir ülke olduğu ifade edilmektedir.

Cumhuriyet gazetesi de her haberde olayın dramatik yönünü gözler önüne sermektedir. Göçmenlerin yaşadıkları zorluklar ve yokluklar sıklıkla ifade edilmektedir. Fakat Sabah gazetesinden farklı olarak sadece 2 haberde Cumhuriyet gazetesi Türkiye Cumhuriyeti'nin ettiği yardımlara değinmektedir. Ayrıca haberlerin 7'sinde Türkiye'nin göçmenleri koz olarak kullandığı ifade edilerek bu dramdan Türkiye'nin de Yunanistan ve Avrupa kadar suçlu olduğu duyusuna okuyuculara aktarılmaktadır.

Temelde, Türkiye'nin göçmenleri tutmama kararıyla beraber gelişen olayların mağduru iki gazete için de göçmenlerdir. Bu durum iki gazetede de okura aktarılmakta ve olayın dramatik yönü yoğun olarak hissettirilmektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışma kapsamında Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde yer alan 47 haber başlık, görsel, sorumluluk ve yaratılan duygu açısından incelenmiştir. Belirlenen iki gazete arasında belirgin farklar tespit edilmiştir. Bu noktada, hükümete yakınlığı ile bilinen Sabah gazetesinin yer verdiği 25 haberin hiçbirinde hükümeti ya da Türkiye Cumhuriyeti'ni suçlamaması olağan olarak görülebilir. Sever (2016) Sabah gazetesinin oluşturduğu ideolojik çerçevelenelerin hükümete yakın bir medya kuruluşu olduğunu açıkça ortaya koyduğunu ve hükümetle birlikte bazı sivil toplum kuruluşlarının duruşuna destek sağladığını vurgulamaktadır. Gitlin'e göre (1980), haber çerçeveleneleri etkin ya da baskın olan ideolojilerin devamını sağlamaya yönelik üretimlerdir ve baskın ideolojinin yeniden üretilmesini ve meşrulaştırmasını sağlamaktadırlar. Bu bakış açısıyla, Sabah gazetesinin devletin ideolojik bir aygıtı olarak ortaya konan duruşunu meşrulaştıran yönde haber yaptığını savunmak yanlış olmayacaktır. Benzer bir yaklaşımla, Entman'a göre (1993), haber çerçeveleme bir olayın nasıl anlaşılması gerektiğine dair bakış açısı empoze etmektedir. Bu noktada, Sabah gazetesinin Avrupa'ya göçmen hareketleri konusunda almış olduğu tutum daha önceden ortaya konulan ve yukarıda bahsedilen görüşleri de doğrulaması açısından anlamlı olarak değerlendirilebilir. Sabah gazetesinin Türkiye'yi suçlayan haberleri çerçeve dışına itmesi ya da Türkiye Cumhuriyeti'nin göçmen yardımlarını Cumhuriyet gazetesine göre daha ön plana çıkarması hükümet ile olan bağlantısı ele alındığında oldukça anlamlıdır. Sabah gazetesinin göçmen kaçakçılığı ile ilgili haberleri de çerçeveleme dışına atması Türkiye tarafına herhangi bir konu hakkında suçlama yapılmasının önünü kapatmak olarak değerlendirilebilir.

Cumhuriyet Gazetesi ise uzun zamandır muhalif bir gazete olarak ön plana çıkmaktadır. AK Parti'nin iktidara gelmesiyle beraber muhalif kimliği ile daha çok bilinen Cumhuriyet, 2007 yılında Cumhurbaşkanlığı seçimindeki ve Ergenekon Davası'nda duruşu ile muhalifliğini farklı noktaya taşımıştır (Kaya, 2010: 84). AK Parti Hükümeti ile Cumhuriyet gazetesi arasındaki bu gerginlik Gezi olayları ve davaları sürecinde de yaşanmaya devam etmiştir. Bu fark yukarıda konu edinilen Suriyeli göçmenler konusunda da yaşanmıştır. Konuyla ilgili önceki sayfalarda da belirtildiği üzere birçok kez Avrupa'nın ve

Yunanistan'ın yaptığı sert müdahale ile birlikte AK Parti hükümeti direkt olarak eleştirilmiş ve suçlu olarak gösterilmiştir. Bu bakış açısıyla, Sabah ve Cumhuriyet gazetesi arasında olan tutum farklı baskın ideoloji ile muhalif arasındaki tutum farkını da bir nevi yansıtmaktadır. Bu noktada, Cumhuriyet ve Sabah gazeteleri kendi ideolojik duruşları bağlamında çerçeveleme yapmaktadır ifadesi yerinde bir çıkarım olarak değerlendirilebilir. Araştırma kapsamında belirlenen hipotez olan **(H1)** “İdeolojik farklılıklara sahip gazeteler aynı olayı farklı şekilde çerçevelemekte ve okuyucusuna aktarmaktadır” hipotezi haber çerçeveleme kuramı bakış açısıyla ele alınmış ve kısmen doğrulanmıştır. **H1a** olarak belirlenen “Cumhuriyet ve Sabah Gazeteleri göçmelerin yaşadığı olayların sorumluluğu boyutunda farklı bir yaklaşım göstermektedir” hipotezi kısmen doğrulanmıştır. Sorumluluk çerçeveleme incelemesinde iki gazetenin de Avrupa ve Yunanistan'ı suçladığı tespit edilmiştir. Ancak Cumhuriyet gazetesi yaşananların sorumluluğu boyutunu daha çok yönlü ele almış ve Türkiye Cumhuriyeti'ni de “siyasi koz” ve “insan kaçakçılığı” üzerinden sorumlu tutmuştur. **H1b** olarak belirlenen “her iki gazetenin görsel çerçevelemesi benzerlik göstermektedir.” hipotezi doğrulanmıştır. İki gazete de çocuklu ve zor durumda kalmış göçmen görsellerini haberlerinde tercih etmiştir. **H1c** olarak kodlanan “her iki gazetenin duygu çerçevelemesi farklılıklar göstermektedir” hipotezi doğrulanmıştır. Nitekim iki gazete de göçmenlerin yaşadıkları mağduriyeti ve zorluğu ön plana çıkarmıştır. Bu noktada iki gazete de olayın dramatik yönünü temel olarak ele almaktadır. **H1d** olarak belirlenen “her iki gazetenin başlık çerçevelemesi benzerlik göstermektedir” doğrulanmamıştır. Araştırmaya başlamadan önce o günün yaşanan göçmen sorunlarının benzer bir başlık yaklaşımıyla ele alınacağı düşünülmüştür. Ancak Sabah gazetesi daha çok olayın sorumluları üzerinden bir başlık politikası tercih ederken (özellikle Yunan kelimesinin kullanımı dikkat çekmektedir), Cumhuriyet gazetesi göçmenlerin yaşadıkları zorlukları ve dramı öne çıkaran başlıklar kullanmayı tercih etmiştir.

Bu çalışmanın giriş bölümünde özellikle Batılı ülkelerde göçmenlerin varlığının haberlerde şiddet, yasadışı ve uluslararası ilişkiler bağlamında ele alındığı üzerine çeşitli çalışmalardan kaynaklara değinilmiştir. Bu araştırma kapsamında seçilen iki örnekte de çerçeveleme ne derece farklı olursa olsun haberlerinin hiçbirinde bahsedilen olayın dramatik boyutunun arka plana itilmediği tespit edilmiştir. İncelediğimiz haberlerin hepsinde daha önce Avrupa ve ABD’de yapılan haberlerin aksine insani boyut sürekli olarak ön plana çıkarılmıştır. Temelde ise Van Gorp’un (2005) ortaya koyduğu üzere, göçmenler “masum mağdurlardır” görüşü iki gazetenin diline de hâkim olmuştur.

Bunlardan ayrı olarak, yukarıda az da olsa değinilen gazetelerin ideolojik duruşları ve buna bağlı olarak ekonomi-politik yapıları ise bir başka makalede derinlemesine incelenmeli ve değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Bateson, G. (1955). A theory of play and fantasy; a report on theoretical aspects of the project of study of the role of the paradoxes of abstraction in communication. *Psychiatric research reports*, (2), 39-51.
- Benoit, W. L., & Benoit, P. J. (2008). *Persuasive messages: The process of influence*. Blackwell publishing.
- Chavez, L. (2013). *The Latino threat: Constructing immigrants, citizens, and the nation*. Stanford University Press.
- Çaplı, B. (2002). Medya ve Etik. *İmge Kitap evi*, Ankara, (s 57).
- Deutsche Welle. (2017). Suriyelilere yönelik şiddet endişe yaratıyor: DW: 08.07.2017. Erişim Tarihi: 23 Nisan 2020, <https://www.dw.com/tr/suriyelilere-yönelik-şiddet-endişe-yaratıyor/a-39608173>
- Deutsche Welle. (2019). Suriyeliler yerel seçimlerde oy kullanacak mı?: DW: 27.01.2019. Erişim Tarihi: 23 Nisan, 2020, <https://www.dw.com/tr/suriyeliler-yerel-seçimlerde-oy-kullanacak-mı/a-47255463>
- Doğanay, Ü., & Keneş, H. Ç. (2016). Yazılı basında Suriyeli ‘mülteciler’: Ayrımcı söylemlerin rasyonel ve duygusal gerekçelerinin inşası. *Mülkiye dergisi*, 40(1), 143-184.

- Durur, E. K. (2011). İnşacı Yaklaşım İçinde Çerçeveleme Kuramı ve Haberin Çerçevesi. *Atatürk İletişim Dergisi*, (2), 21-31.
- Ekici, H. (2019). Türk Toplumunda Suriyelilere Yönelik Algılanan Tehditler ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(44), 695-730.
- Ekşi, H., & Çelik, H. (2008). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, C, 27, 99-117.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of communication*, 43(4), 51-58.
- Ercan, G. S., & Danış, P. (2019) Söylem, Söylem Çözümlemesi ve Eleştirel Söylem Çözümlemesi: Tanımları ve Kapsamları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 527-552.
- Gamson, W. A., & Modigliani, A. (1989). Media discourse and public opinion on nuclear power: A constructionist approach. *American journal of sociology*, 95(1), 1-37.
- Gitlin, T. (2003). *The whole world is watching: Mass media in the making and unmaking of the new left*. Univ of California Press.
- Gitlin, T. (1980). *The whole world is watching*. University of California Press.
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Harvard University Press.
- Gölcü, A., & Dağlı, A. N. (2017). Haber Söyleminde'Öteki'yi Aramak: Suriyeli Mülteciler Örneği. *Akdeniz İletişim*, (28).
- Kaya, A. E. E. (2010). Cumhuriyet Gazetesi'nin Kuruluşundan Günümüze Kısa Tarihi.
- Kern, M., Just, M., & Norris, P. (2003). The lessons of framing terrorism. *Framing terrorism: The news media, the government, and the public*, 281-302.
- Kızılbay, İ. (2002) Mesleki Bir İlke Olarak Objektif Habercilik. *Istanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi| Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (15).
- Kolukırmık, S. (2009). Mülteci ve sığınmacı olgusunun medyadaki görünümü: Medya politikası üzerine bir değerlendirme. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 1-20.
- Oğuz, C. (2019) Postmodern Sansür: Haberin Çerçevesi ve 2019 İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Seçim Sonuçlarına Gazetelerin Yaklaşımı. *Dördüncü Kuvvet Uluslararası Hakemli Dergi*, 2(2), 22-39.
- Özarslan, H., & Güran, M. (2015). İletişim Araştırmalarında Çerçeveleme Paradigması: Son Döneme Ait Bir İnceleme. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 8(4), 32-48.
- Özdemir, E. (2016). Türk Dış Politikası Açısından Bir Kriz Örneği:I. Körfez Savaşı ve Türkiye'ye Gelen Iraklı Kürt Sığınmacılar (1991), Bölgesel Çalışmalar, 1(1).
- Özdemir, A. S. (2020, Mart 27). Türkiyedeki Suriyeli Sayısı Mart 2020. Erişim Tarihi: 23 Nisan 2020, <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>
- Özpınar, E. (2016). Türkiye'deki Suriyeliler: İşsizlik ve Sosyal Uyum, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı
- Sever, B. C. (2016). M. İ. Bir Medya Çerçevesi Durumu: Türkiye'de Hükümete Yakınlığı ile Bilinen Bir Medya Kuruluşu'nun. *Bildiriler Kitabı-II*, 59.
- Suriyeliler 6 kıtada 127 ülkeye dağıldı - TRT Haber. (2019). Erişim Tarihi: 23 Nisan 2020, <https://www.trthaber.com/haber/dunya/suriyeliler-6-kitada-127-ulkeye-dagildi-420182.html>

- Suriyeliler Türkiye'de kalsın diye harcanan paranın sadece yüzde 8'ini Avrupa ödedi. (2019, Kasım 27). Erişim Tarihi: 23 Nisan 2020, <https://www.sozcu.com.tr/2019/gundem/suriyeliler-turkiyede-kalsin-diye-harcanan-paranın-sadece-yuzde-8ini-avrupa-odedi-5475204/>
- Tankard Jr, J. W. (2001). The empirical approach to the study of media framing. In *Framing public life* (pp. 111-121). Routledge.
- Tokgöz, O. (2015). *İletişim kuramlarına anlam vermek*. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Toruk, İ., & Rengim, S. İ. N. E. (2012). Haber söylem üretimindeki ideolojik etki: Wikileaks haberleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 351-378.
- Tuchman, G. (1978). Making news: A study in the construction of reality.
- UNHCR Türkiye İstatistikleri. (2019). Erişim Tarihi 23 Nisan 2020, <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>
- Uçak, O. (2017). Göç hareketleri ve medyada göçmen haberleri. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 1(3), 242-254.
- Van Gorp, B. (2005). Where is the frame? Victims and intruders in the Belgian press coverage of the asylum issue. *European journal of communication*, 20(4), 484-507.
- Van Dijk, T. A. (1987). News analysis. *Case Studies of International and National News in the Press*. New Jersey: Lawrence.
- Van Dijk, T. A. (1999). Söylemin yapıları ve iktidarın yapıları. *Der: Mehmet Küçük, Medya İktidar İdeoloji*, Ankara: Ark Yayınları.
- Van Dijk, T. A. (2001). 18 Critical discourse analysis. *The handbook of discourse analysis*, 352.
- Van Dijk, T. A. (2005). *Racism and discourse in Spain and Latin America*. John Benjamins Publishing.
- Vicsek, L., Keszi, R., & Márkus, M. (2008). Representation of refugees, asylum-seekers and refugee affairs in Hungarian dailies. *Journal of Identity and Migration Studies*, 2(2), 87-107.
- Wodak, R., & Reisigl, M. (2000). *Discourse and discrimination: Rhetorics of racism and antisemitism*. Routledge.
- Yardı, G., & Doğruel, H. Eleştirel Söylem Çözümlemesi Bağlamında Haber Metinlerinin İncelenmesi: Pippa Bacca Cinayeti Örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 137-148.